

Examenul național de bacalaureat 2021

Proba E. c)

Istorie

Varianta 2

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

А. „У четвртој и петој деценији XIX-ог века, различита друштва и револуционарне организације из Молдавије, Влашке и Трансилваније (Moldova, Țara Românească și Transilvania) су покушале да пронађу конкретна решења основним проблемима румунске нације. [...]. Постепено, генерализовало се уверење да једини начин решавања [...] је побуњеничка, револуционарна тактика. Кретањем интелектуалаца са једне и друге стране Карпата (Carpaților), глобални проблеми нације продиру у националну свест. Као последица, пролећа 1848., [...] румунска елита била је идеолошки спремна да покрене општу акцију за друштвено и национално ослобођење. [...] Иако Револуција из 1848-1849. је била израз целокупне румунске нације, због специфичних услова сваке провинције она није букнула истовремено и није ни имала [...] идентичан ток одвијања.

Лични режим владара Михаила Стурзе (Mihail Sturdza) и суседство Русије нису дозволиле избијање опште побуне у Молдавији. Револуција је отпочела у Јашу (Iași), 27. марта 1848., једном скромном скупштином. [...] Документ је назван *Петиција прокламација бољара и великана Молдавије (Petiția proclamațiune a boierilor și notabililor Moldovei)*, главну улогу у састављању имао је песник Василе Александри (Vasile Alecsandri).“

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Istoria României*)

Б. „За разлику од догађаја из Молдавије, крајем марта, у Влашкој (Țara Românească) се одвијала револуција у правом смислу, која ће тарајати три месеца, на унутрашњем плану била је успешна, једино страна војна интервенција је проузроковала њен крај. [...] Дана 9. јуна 1848. револуција је избила у Излазу (Islaz) [...], ставарајући се прва револуционарна влада [...]. Издаје се главни документ [...] револуције, *Прокламација из Излаза (Proclamația de la Islaz)* [...].

Неколико значајних предвиђања односила се на реорганизацију државног живота: успостављање радикално промењене владавине, са «одговорним владаром изабараним на 5 година из свих друштвених слојева» [...], одговорност министара, модернизовање администрације [...]. У погледу грађанских права и слобода предвиђено је: укидање титула и привилегија; једнакост политичких права; једнакост у палаћању пореза; укидање цензуре; право на изражавање и сакупљања [...]. Велику важност имало је [...] ослобођење сељака кметова, са доделом земље, уз накнаду. Било је [...] предвиђање које се односило на веома битно питање револуције, аграрно питање, од чијег решења је зависило у великој мери прикључење сељака револуцији, и судбина револуције.“

(N. Isar, *Istoria modernă a românilor: 1774/1784-1918*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените владара наведеног у извору **А**. **2 бода**
2. Одредите, из извора **Б**, једну информацију која се односи на аграрно питање. **2 бода**
3. Наведите два историјска простора на које се односе извор **А**, односно извор **Б**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да револуционарни програм садржи предвиђања кој се односе на реорганизовање владавине. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последика између две информације из извора **А**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последика*). **7 бодова**
6. Представите две историјске чињенице која је одвијала Румунија (România) у међународним односима у осмој-деветој деценији XIX-ог века. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две политичке акције Румуна 1918 године. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Да би се обележио долазак на власт прве комунистичке владе, 6. марта 1948. је издат Устав Народне Републике Румуније (Republicii Populare Române), једногласно усвојен од стране Народне Скупштине (Adunarea Națională), 13. априла 1948. Предвиђа да «целокупна власт у држави потиче од народа и припада народу», путем Народне Скупштине и народних већа. Велика Народна Скупштина је «врховни орган државне власти», усваја законе, објављују рат и склапа мир. Председништво (Prezidiul) и Савет министара (Consiliul de Miniștri) су били одговорни једино пред Великом Народном Скупштином. [...]

Прва значајна одлука Велике Народне Скупштине је била национализација индустрије, саобраћаја, осигурања и банкарског система, 11. јуна 1948. Имајући за циљ лишење економске подршке политичкој опозицији, али нарочито концентрисање економских ресурса у рукама Румунске Комунистичке Партије (Partidului Comunist Român), национализација је раније припремана. Још од преузимања контроле над Министарством Индустрије (Ministerului Industriilor), децембра 1945., посредством комисија за економски опоравак и попис предузећа, Румунска Комунистичка Партија желела је да има целокупну слику румунске економије. Више од тога, већ од 28. децембра 1946., [...] Народна Банка Румуније (Banca Națională a României) је национализована, успостављајући се власништво и директна контрола државе над свим националним установама за кредитирање. [...]

Августа 1948. дошао је ред наставе. Све школе под управом верских установа, као и оне у власништву старних држава биле су затворене. [...]. Радикална реформа наставних установа подразумевала је и чистку наставничких кадрова, нарочито универзитетских. Почевши од 1948., стотине интелектуалаца, нарочито, специјалиста друштвених наука, били су уклоњени из наставе, да би им се касније исценирали многи процеси.”

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените политичку организацију наведену у извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи извор. **2 бода**
3. Наведите основни закон Румуније и једно његово предвиђање на који се односи дати извор. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о настави. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о усвојеним мерама у економији, у периоду 1945-1948., подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да једна политичка пракса примњена у Румунији у периоду 1990-2000 има демократски карактер. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о румунском простору у Средњем веку и почетком модерног доба, имајући у виду:

- напомену двеју акција путем којих Румуни учествују у међународним односима у другој половини XIV-ог – првој половини XV-ог века;
- напомену двеју последица акција Румуна у међународним односима у другој половини XV-ог века;
- напомену једне централне политичке институције са румунског ванкарпатског простора и представљање једне историјске чињенице у којој учествују Румуни у XVI-ом – XVII-ом веку, у оквиру међународних односа;
- формулисање мишљења о једној централној политичкој институцији са румунског источнокарпатског простора у XVIII-ом веку и подржати га једним историјским аргументом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последица**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.